

2016-07-13

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remissyttrande över ”Palett för ett stärkt civilsamhälle” SOU 2016:13

Hela Sverige ska leva, riksorganisation, har tagit del av utredningen ”Palett för ett stärkt civilsamhälle” (SOU 2016:13) och har getts möjlighet att framföra våra synpunkter på den.

Om Hela Sverige ska leva

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva företräder cirka 5 000 lokala utvecklingsgrupper som finns runt om i landet. De kan ha olika namn, som byalag, samhällsförening eller intresseförening eller annat.

Gemensamt är att de består av människor som gått samman och bestämt sig för att forma sin bygds eller sitt närområdes framtid. Oftast hittas en lokal utvecklingsgrupp på landsbygden eller i små samhällen, men de finns även här och var i storstäderna.

En lokal utvecklingsgrupp representerar den lokala allmännyttan och arbetar med det som är viktigt för människorna i just den bygden. Det kan vara att ta över skolan, bygga ett vindkraftverk, arbeta med lokal turism eller underlätta för företagen i bygden. Vissa arbetar med alltihop.

Hela Sverige ska leva är en medlemsorganisation för dessa lokala grupper och för nära femtio organisationer som valt att stödja arbetet genom att bli medlemmar.

Vår uppgift är att ge råd och stöd till lokala utvecklingsgrupper och tillhandahålla redskap för framgångsrikt lokalt arbete. Vi är också en organisation som påverkar, genom att lyfta de frågor som är betydelsefulla för människorna på landsbygden.

Hela Sverige ska leva tar en aktiv del i Överenskommelsen inom det sociala området och Överenskommelsen för integration.

Vår största sammankomst är den vartannat år genomförda Landsbygdsriksdagen som samlar 800-1000 deltagare från lokala grupper, länsavdelningar/länsbygderåd, andra organisationer, företrädare för både myndigheter och politik, med syfte att utbyta goda idéer för lokal utveckling, manifestera viktiga frågor för landsbygd och lokal utveckling men också en möjlighet för utbyte mellan det civila och offentliga samhället.

Hela Sverige ska leva har deltagit i utredningen referensgrupp och också haft möte med utredaren.

Civilsamhället och dess roll

Vi kan bara ytterligare understryka det som utredaren Dan Ericsson skriver i sitt förord; att civilsamhället kan i samverkan med det offentliga utgöra ett kitt som bidrar till social

sammanhållning och till att lösa problem som det offentliga inte alltid klarar. Det inte bara kan vara, utan är ett kitt i våra samhällen, varför vi välkomnar utredningens olika förslag, även om vi generellt tycker att utredningen kunnat gå längre och gett mer konkreta förslag för att göra ett stärkt civilsamhälle möjligt med dess mångfald av organisationer.

Den lokala nivån

Utredningen konstaterar att civilsamhällets verksamhet till sin karaktär ofta är lokal. Utredningen drar slutsatsen att det behövs ett lokalt och mer praktiskt inriktat stöd och att kommunerna bör underlätta för civilsamhällets organisationer genom att ha en gemensam kontaktpunkt för civilsamhället i den kommunala organisationen.

Vi uppskattar förslaget, men tycker också att utredningen kunnat gå längre än att föreslå att kommunerna "bör" inrätta. Visserligen har vi ett kommunalt självstyre men ska civilsamhällets roll tas på allvar måste kommunerna ta hänsyn till hur den lokala nivån stödjer civilsamhället.

I många fall har vi som organisation fått kommuner att i sin planläggning involvera det lokala samhället genom byalag, samhällsföreningar och andra sammanslutningar. Vi kallar ofta detta den första samhällsnivån och med det menar vi den lokala nivån där medborgarna samlas i sitt gemensamma och lokala arbete. Vi tycker att detta är en viktig del för att ta tillvara den lokala utvecklingsgruppens engagemang.

Utredningen redogör för olika formella och informella sätt för civilsamhället att vara röstbärare och opinionsbildare samt att också civilsamhället är en part i lokal utveckling.

Vi välkomnar detta konstaterande. För Hela Sverige ska leva är civilsamhällets roll på den lokala nivån avgörande för ett sammanhållet samhälle och för en god demokratisk utveckling.

Vi anser också att kommuner och regioner bättre ska involvera det civila samhället när det gäller den fysiska planeringen och utformningen av utvecklingsplaner och samhällsplanering. Vi anser att detta är en nödvändighet om vi ska få en hållbar samhällsutveckling och en social inkludering som omfattar alla och tar hänsyn till mångfalden i samhället.

Civilsamhället och det offentliga

Vi stödjer utredningen förslag att statliga myndigheter ska rapportera de kontakter och samråd som myndigheten haft med det civila samhället inom ramen för myndighetens uppdrag. Det kan bättre motivera myndigheter att ha relevanta kontakter med civilsamhället och det ger också den transparens som behövs i en demokrati.

Vidare konstaterar utredningen att det finns strukturer för dialog och samråd mellan offentliga parter och civilsamhället på olika nivåer. Vi har ovan framhållit att vi är aktiva inom Överenskommelserna på det sociala området och inom området integration. Detta fungerar på nationell nivå, men vi vill påpeka att de inte alltid genomförts på regional och lokal nivå.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF

Utredningen förslår fler uppgifter för myndigheten MUCF, genom att utreda underrepresenterade gruppers deltagande. Vidare att fördela bidrag till satsningar för mångfaldsarbete inom civilsamhället för att undanröja interna hinder för ökad mångfald. Hela Sverige ska leva välkomnar förslaget. För oss är mångfaldsarbete en horisontellt prioriterad fråga.

Social sammanhållning

Utredningen konstaterar att engagemang i det civila samhällets organisationer bidrar till ökad social sammanhållning och att många satsningar har gjorts för att bidra till ökad lokal samverkan. Därför föreslås att en statlig delegation tillsätts med uppdraget och i nära samverkan med organisationer och berörda kommuner etablera långsiktiga lokala plattformar för det civila samhället o socioekonomiskt utsatta områden. För att få effekten varaktig behöver dessa tillförsäkras långsiktig finansiering.

Vi anser att förslaget är motiverat, men att det kan finnas motiv för sådana även mer generellt. Lokala plattformar skulle kunna ge en mer regelbunden och formell kontakt mellan kommuner och lokala grupper.

Ideella föreningar

Vi delar utredningens ståndpunkt att det inte finns behov av att införa en lag om ideella föreningar. Inte heller att det finns behov av ett frivilligt register. De Överenskommelser vi refererat till visar via de som undertecknat dem vilka som ingående organisationer är och ger full transparens. I övrigt ska den ideella sektorn kunna låta mångfalden visas genom att den ideella organisationsformen inte regleras i lag.

Civilsamhällets finansiering

Utredningen analyserar civilsamhällets finansiering och redovisar de många olika sätt den sker på, men konstaterar också att det är omöjligt att få en fullständig bild av hur den ser ut. Den största intäkten för organisationerna anges vara bidrag och transfereringar från offentlig sektor till ideella föreningar med cirka 41 miljarder kronor 2013. Men försäljning och medlemsavgifter är sammanlagt större med sina cirka 58 miljarder. Om man skulle värdera det frivilliga arbetet och de frivilliga insatserna som görs skulle det uppgå till väldigt stora belopp. Utredningen anger att uppdraget inte omfattar skatte- och socialavgiftsfrågor och inte heller statsbidrag till det civila samhällets organisationer, detta enligt direktiven.

Detta kan delvis beklagas då just finansiering kan vara ett stort hinder för och också begränsa civilsamhällets verksamhet. Statligt och annat stöd kan av vissa ses som motsägelsefullt när det gäller organisationernas självständighet, men i ett demokratiskt samhälle där medborgares engagemang uppskattas och bidrar till demokratins utveckling utanför den traditionella partipolitiken, är samhällets medverkan till finansiering viktig och nödvändig. Utredningen konstaterar också vilken stor betydelse det civila samhällets organisationer spelar för viktiga samhällsinsatser där arbetet oftast är ideellt men där organisationer ändå får kostnader för sin administration. Det är viktigt att det finns en samverkan mellan civilsamhället och det offentliga, därför anser vi att utredningen kunde gått lite längre med förslag med finansiering för att utveckla olika former av samverkan som ett idéburet offentligt partnerskap ger.

Vi stödjer utredningen förslag att det finns onödiga begränsningar i Allmänna arvsfondens regler som begränsar dess möjlighet att finansiera civila samhällets organisationer varför en översyn bör göras om kriterierna för stöd.

Administrativt stöd

Direktiven till utredningen angav särskilt att den skulle undersöka behovet av och om det finns, föreslå en funktion för samlat administrativt stöd till det civila samhällets organisationer, för t.ex. arbetsgivarfrågor, pensioner, myndigheters regelverk mm.

Utredningen landar i en webb-baserad guide där denna skulle utvecklas och administreras av MUCF i samarbete med företrädare för civilsamhället och kommunsektorn och med myndigheter. Där fokus skulle vara på start av en organisation, vid ansökan om offentliga bidrag, vid anställning, vid start av näringsverksamhet samt vid deltagande i offentlig upphandling.

Vi anser dock att myndigheterna generellt måste bli bättre på att erbjuda den service och rådgivning som det civila samhället behöver. MUCF måste också i sitt uppdrag söka brett samråd med organisationerna för att identifiera de områden som organisationerna själva anser behöver få tillgång till administrativt stöd.

Civilsamhället och asylsökande

Vi uppskattar särskilt att utredningen skriver om civilsamhällets roll i mottagandet av asylsökande. Civilsamhället bidrar och kan bidra ännu mer, dels i den akuta situationen i mottagandet dels i olika aktiviteter som bidrar till en bättre integration. Vi anser att utredningen inte bara bör be regeringen överväga åtgärder utan att det kunde varit uttryckt som en viktig prioritet. Detta för att omgående underlätta för det civila samhällets organisationer att långsiktigt bidra till verksamheter som gör att tiden i väntan på beslut om uppehållstillstånd blir meningsfull och förbättrar möjligheten till en snabbare etablering i samhället, t.ex. svenskundervisning och sociala mötesplatser.

Vi noterar att regeringen gav stöd till några organisationer för just deras insatser inom integration. Hela Sverige ska leva hade gärna tagit del av dessa insatser för det arbete som görs lokalt av engagerade utvecklingsgrupper, byalag och andra lokalt.

Vi anser att regeringen skyndsamt och med prioritet ska genomföra utredningens förslag. Idag räknas migrationsverket behöva 12-24 månader för att pröva en asylansökan. En för den enskilde orimlig och prövande tid. Här kan det civila samhället bidra med insatser och aktiviteter som underlättar denna provotid.

Tack

Vi har tagit del av utredningen om en ”Palett för ett stärkt civilsamhälle”. Vi tackar dels för att utredningen genomförts på ett föredömligt sätt, dels att vi fått möjligheter att ge våra synpunkter. En palett är ett redskap för måleri. Men den kan också vara en stenplatta som användes för att mala beståndsdelar till kosmetika. I detta sammanhang uppskattar vi mer bilden av ett verktyg för måleri än kosmetika. Vi tycker att ibland kunde färgerna i denna ha haft lite starkare nyanser, men vi värdesätter ändå utredningen resultat och förutsätter att den omsätts i praktiskt handling av riksdag och regeringen.

Med vänlig hälsning

Staffan Nilsson

Åse Classon

Ordföranden för Hela Sverige ska leva